

Ižanske pripovedke.

(Piše Fr. G. Počkriški.) *= Gorkov*

5. Grofica Hudournica.

od dobnavškim hribom, na katerem stoji rudečebarvana cerkvice sv. Gregorja, stal je nekdanj grad prevzetne in hudobne grofica Hudournice. Več vrtnarjev je vedno skrbelo, da so bile gredice okolo gradu z najlepšimi in najbolj dehtečimi cveticami nasajene, da so bili potje mej njimi snažni in z belim peskom posuti in drevesa v dolgih vrstah pravočasno obrezana in osnažena mahú, lišajev in mešičkov. V jeseni pa je viselo po vejah najkusknejše ovočje v vsej ižanski okolici.

Ko je nekega dne prijezdila ošabna grofica s sprehoda blizu gradú, prišel je slučajno mimo ižansk kmet. Hudournica je izpustila navlašč iz roke kratek bič na tla, da bi skušala boječega kmeta. Kmetič, ki je obstal odkrit ob poti, sklonil se je naglo po biču ter ga podal grofici. A ta je švignila kmeta z bičem preko lica, kričeč nanj: „Kmetavs, poklekni, kadar si pred svojo gospo!“ —

S krvavim obrazom se je skrtil kmet za prvo drevo, a Hudournica je hotela odjedziti na grajsko dvorišče. Tu ugleda grofica na kamenitej klopi tik vrat moža, širokih pleč, a bolj nizke postave. Nad očmi, ki so se mu nekako čudno blestele, imel je goste, štrleče obrvi a na prsi mu je padala dolga, zelenkasta brada. Pokrivalo mu je bilo spleteno iz bičja, a obleka zelena kakor mah, ki porašča skalovje. Tik njega ob zidu je slonela, grčava, težka gorjača.

Ko je prijezdila Hudournica do vrat, vstal je ta čudák in jo poprosil za milostinjo.

„Izpred oči, smrdljivi berač!“ — zaupila je Hudournica.

„Vsaj kosec kruha, prosim, plemenita gospa!“ — moledoval je starec. „Glad in žeja me mučita grozno.“

„Proč od todi! — Če si gladen, nažri se žab; če si žejen, nalóčaj se mlake tam-le doli!“ — rohnela je grofica in skokoma odjezdila v grad. Neznanec pa je vstal in njegovo sključeno telo je vzraslo v hipu v velikana. Preteče je dvignil pest in iskrečih očij zavpil: „O, le počakaj! Kmalu ti prinesem žab in mlake črez mero preveč! Pomnila bodeš, kdaj si pognala krimskega moža!“ —

Ves ta dogodek je videl óni kmet skrit za drevesom. Ko je čul, kdo je strašni dolgobradec, od strahú se ni mogel niti ganiti z mesta. Kar stopi predenj sam — krimski mož ter ga prijazno nagovori: „Ne boj se me! Kmetom sem vedno dober prijatelj. Naročim ti pa, da prideš z vozom na kréśni večer pred ledeno jamo tam góri, vže veš kje? Pa nikar ne pozabi!“ — To rekši, izgine v gozd a kmet hiti domóv. —

Mínulo je nekaj tednov; kmet je bil vže pozabil na naročilo. Še le, ko so se bili zasvetili kresovi po bližnjih gorah, spomnil se je svoje dolžnosti. Hitro napreže vole in hiti k ledenej jami. Ondú ga je starec vže pričakoval; poleg njega pa je stala velikanska kad, iz katere se je zeló kadilo.

„To kad mi naloži!“ — reče mu krimski mož; „pripravil sem v njej nekoliko megle za Hudournico.“

Kmet vzdiguje kad, napanja se in muči, — ali niti premakniti je ne more. Kosmatinec se mu nasmeje, zgrabi kad in jo postavi na voz kakor kak prazen lonec. Kmetič požene — voz se ne gane. Krinski mož porine voz in kolesa drže naglo dalje.

Nebó se je začelo oblačiti in veter je postajal vsak trenotek močnejši. Vže sta bila blizu gradú, ko je nehal krinski mož porivati voz in vola sta zopet obstala. Kmet misleč, da sta se vola polénifila, prime jednega za rog, da bi ga pognal, a glej čudo! — rog mu obtíči v roki.

„Spravi ga!“ — dé mu bradač; „prinesel ti bode srečo.“

Nebó se je v tem popolnoma stemilo; ~~zmólkel~~ grom se je zaslísal iz daljave in žareči bliski so siknili sem ter tjá mej oblaci. — Prišla sta pod grad.

„Izprézi! Voz dobiš jutri,“ — reče mu krinski mož. Kmet se ni mudil, nego podil je domóv vole, kakor bi mu gorelo pod petami. Ko je segel po rogu, glej! — v naročje se mu vsuje polno svetlih zlatov.

A zunaj nastane grózen vihar — blisk za bliskom — tresk za treskom; nenadoma postane svetlo kakor po dnevi. Ko stopi kmet k oknu, vídi grad v plamenu, ki se širi in širi.

Tu se odpró vrata in v kočó stopi — Hudournica.

„Vrag vzemi grad!“ — pravi ošabno gledajoča skozi okno. „V kletih hranim še zlatov dovolj, da sezidam še deset takih gradov.“ — Nenadoma pa obledi, omahne in se zgrudi mrtva. Skozi okno se porogljivo zasmeje krinski mož. — Ko je napočilo jutro, ni bilo močnega gradu nikjer več. Vso dolino pa pokriva še danes velikanska mlaka, po katerej se podí drhal ostudnih žab in drugih golaznij.

Pripovedka o Pilatu in njegovih cveticah.

Minulo je vže nad 1850 let, kar se je izprehajal ob virvaldštetskem jezernu nek tujec imenitnega stanú. Tuja obleka iz tirskega škrlata, zlat pas na čelu, velik prstan na roci pričali so, da je to imeniten mogotec rimskega cesarstva. Strah in obup mu ne dásta mirú ne pokoja, odkar je zaradi prijaznosti cesarjeve v smrt obsodil najnedolžnejšega in najblažjega izmej ljudij. Ta tujec iz jutrovih krajev je nesrečni Pilat, ki išče mirú in pokoja sredi prelepih domačih gorá.

Ko je najsvetejši izmej ljudij, krvaveč iz tisoč ran, pravi mož bolečin, stal pred Pilatom, takrat je od sočutja prevzet zaklical ta krivični sodnik: „Kakšen človek!“ In ko je vender iz strahú pred ljudstvom in cesarjem obsodil ga v smrt, padla je kapljica Jezusove krvi na pravo nogo Pilatovo, ki je bila samó s podplatom obuta. Niti draga mazila Perzijska, niti zdravilna voda iz ribnika Betzaide niso mogle izprati te kapljice, ostala je na nogi kot svareč spomin krivične obsodbe. Ves nemiren in zbeگان je zapustil Pilat svojo imenitno službo deželnega oblastnika v Judeji in se podal tjá na Švicarsko, v svojo prvotno domovino, katero kaj čudno lepotičijo visoke goré in globoke vodé.